

Tolkning av övergångsbestämmelser till ett kollektivavtal om pensioner mellan SAS och Svensk Pilotförening.

ARBETSDOMSTOLENDOM
2018-10-10
StockholmDom nr 63/18
Mål nr A 48/17**KÄRANDE**

Svensk Pilotförening, Wallingatan 44 A, 111 24 Stockholm
Ombud: förhandlingschefen Tommy Larsson, samma adress

SVARANDE

Scandinavian Airlines System Denmark-Norway-Sweden, 902001-7720,
195 87 Stockholm
Ombud: advokaten Fredrik Gustafsson och jur.kand. Lisa Sennerby,
Advokatfirman Vinge KB, Box 1703, 111 87 Stockholm

SAKENkollektivavtalsstolkning

Bakgrund

Mellan Scandinavian Airlines System Denmark-Norway-Sweden (SAS) och Svensk Pilotförening (SPF) gäller kollektivavtal om lön och anställningsvillkor för piloter anställda hos SAS. Parterna har också träffat kollektivavtal om pension och försäkringsvillkor för SAS-piloter i Sverige, PPA13. Avtalet trädde i kraft den 1 maj 2013 och ersatte det tidigare avtalet PPA07.

J.L. är medlem i SPF och har varit anställd som pilot hos SAS. Hans anställning avslutades när han, i anslutning till att han fyllde 60 år, gick i pension den 1 april 2015. J.L. gick i delpension innan PPA13 trädde i kraft och parterna är överens om att villkoren i PPA07 skulle fortsätta att tillämpas på honom såvitt avsåg hans delpension.

Parterna är oense om J.L:s ålderspension ska beräknas enligt den s.k. FC-regeln som fanns i PPA07. SPF menar att så är fallet. SAS menar att FC-regeln inte är tillämplig på J.L.

FC-regeln återfinns numera i PPA13 i *Bilaga D 13.C Villkor för namngivna piloter i PPA07 i enlighet med tilläggsprotokoll mellan SPF och SAS 2013-07-03* (nedan Bilaga D) under avsnittet 13.C.2.3 Pensionsmedförande lön och lyder.

3:4 FC-regeln

För pilot som vid uppnådd ordinarie pensionsålder varit anställd som pilot i SAS, Linjeflyg och Swedair i minst 20 år och som inte befordrats till befälhavare, ska den pensionsmedförande lönen beräknas som om denne hade befordrats till befälhavare vid 55 års ålder. Reglerna enligt punkt 3:3 ska därvid beaktas.

För beräkning av pensionsförmåner enligt denna plan för tiden fram till ordinarie pensionsålder ligger, med beaktande av punkt 3:3, den ordinarie lönen till grund.

Anmärkning 1

FC-regeln ska beräknas som om pilot varit placerad i MAIN-segmentet oaktat den faktiska placeringen.

FC-regeln gäller ej för beräkning av förtids-, deltid-, eller CT-pension. Vid beräkning av ålderspensionen från ordinarie pensionsålder kan FC-regeln endast åberopas av pilot som före förtidspensionstidpunkten uppnått 20 anställningsår i SAS, Linjeflyg och Swedair.

Anmärkning 2

FC-regeln gäller ej för pilot som anställs efter 2006-12-31 och avlönas enligt ny löneskala.

För att reglera övergången till PPA13 har parterna vidare infört vissa övergångsbestämmelser i *Bilaga B. 13 C* (nedan Bilaga B).

Övergångsbestämmelse – gäller för pilot anställd före 01 maj 2013

SAS och SPF är eniga om följande övergångsregler giltiga from 01 maj 2013.

- A. Regler som följer av det mellan parterna tidigare gällande kollektivavtalet av den 1 april 2011 ("PPA07") såvitt avser nedan angivna förmåner fortsatt gäller för pilot, som den 01 maj 2013, är berättigade till:
  - a. Fullt intjänad ålderspension vid avtalad pensionsålder (60 år) enligt PPA07, SAS förpliktelse att betala pensionspremie upphör på pilotens 60 års dag.
  - b. Förtidspension enligt PPA07, dock under förutsättning att piloten har inkommit med sin ansökan senast per den 18 november 2012 samt påbörjar förtidspensionen senast november 2013. Alla övriga förmåner enligt PPA07 äger inte längre tillämpning.
  - c. Delpension enligt PPA07, dock under förutsättning att piloten har inkommit med sin ansökan senast per den 18 november 2012 samt påbörjar delpensionen senast november 2013. Alla övriga förmåner enligt PPA07 äger inte längre tillämpning.
  - d. Loss of licence-ersättning, dock under förutsättning att sådan rätt till loss of licence-ersättning enligt PPA07, inträffat (första insjuknandedagen) den 31 mars 2013 eller tidigare.

- e. CT-pension enligt PPA07 dock under förutsättning att första insjuknandedagen inträffat senast den 31 mars eller tidigare.

[...]

Yrkanden m.m.

SPF har yrkat att Arbetsdomstolen ska förplikta SAS att till J.L. betala ekonomiskt skadestånd med 5 850 kr per månad från den 1 april 2015 till dag för huvudförhandling i målet (den 28 augusti 2018), jämte ränta enligt 6 § räntelagen på de månatliga beloppen från den 25:e i respektive månad till dess betalning sker.

SAS har bestritt yrkandet men vitsordat de yrkade beloppen och sättet att beräkna räntan som skäliga i och för sig.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

Parterna har till stöd för sin respektive talan anfört i huvudsak följande.

SPF

Sammanfattning av grunderna

Bilaga D ingår i PPA13 och återger de materiella bestämmelserna i PPA07 – bl.a. FC-regeln – som ska tillämpas på vissa piloter, även efter att PPA13 trätt i kraft. I rubriken till Bilaga D, anges att bilagan ska tillämpas på vissa namngivna piloter i enlighet med vad parterna kommit överens om i tilläggsprotokoll mellan SPF och SAS den 3 juli 2013. I ett antal till tilläggsprotokollet bilagda listor, som gemensamt upprättades av parterna i samband med övergången till PPA13, listades de piloter som fortsatt omfattades av PPA07. J.L:s namn finns med i en av dessa listor. Av Bilaga D läst tillsammans med tilläggsprotokollet och den bilagda listan följer att FC-regeln är tillämplig på J.L.

Parterna var när avtalet träffades ense om att bl.a. piloter som, i likhet med J.L., var berättigade till delpension enligt PPA07 skulle omfattas av alla regler från PPA07 i Bilaga D, däribland FC-regeln.

J.L. uppfyller FC-regelns alla rekvisit. Han hade varit pilot i SAS i mer än 20 år när han gick i pension från SAS den 1 april 2015 vid ordinarie pensionsålder, dvs. vid 60 år. Vid pensioneringstillfället hade han inte befordrats till befälhavare i MAIN-segmentet. Eftersom det är befälhavare i MAIN-segmentet som avses i FC-regeln saknar det betydelse att J.L. vid denna tidpunkt hade befordrats till befälhavare i RC-segmentet.

Enligt FC-regeln ska J.L:s pensionsmedförande lön beräknas som om han hade befordrats till befälhavare i MAIN-segmentet vid 55 års ålder.

Genom att SAS inte har tillämpat FC-regeln på J.L. har han fått en lägre pension än han rätteligen skulle ha fått. SAS ska därför till J.L. betala det belopp som han gått miste om.

FC-regeln är tillämplig på J.L.

Parterna träffade i november 2012 ett nytt pensions- och försäkringsavtal, PPA13, som ersatte det tidigare pensionsavtalet PPA07. Vissa äldre avtalsdelar i PPA07, däribland FC-regeln, skulle dock fortfarande gälla för vissa piloter. I Bilaga D återges de villkor från PPA07 som enligt bilagans rubrik ska gälla för namngivna piloter i enlighet med tilläggsprotokoll mellan SAS och SPF den 3 juli 2013. FC-regeln är ett av dessa villkor.

I samband med övergången från PPA07 till PPA13 sammanställde parterna ett antal listor över SAS-piloter med Arlanda som bas där det framgick vilken pensionsordning som respektive pilot tillhörde. Listorna är bilagor till tilläggsprotokollet mellan SAS och SPF den 3 juli 2013 och de upprättades för att parterna skulle få kontroll över vilka piloter som tillhörde den tidigare pensionsordningen PPA07. Den mest omfattande listan som sammanställdes var över de 386 piloter som skulle tillhöra den nya pensionsordningen PPA13. J.L. är inte med i denna lista. I de övriga förteckningarna listades de piloter som PPA07 fortsatt skulle tillämpas på. J.L:s namn finns med i listan med rubriken *Försäkrade PPA07 per 1 maj 2013 – Delpension*. Av Bilaga D läst tillsammans med tilläggsprotokollet och denna lista följer att FC-regeln är tillämplig på J.L.

När avtalet slöts var avtalsparternas gemensamma avsikt bl.a. att de piloter som, i likhet J.L., var berättigade till delpension enligt PPA07 skulle omfattas av alla regler i Bilaga D, däribland FC-regeln.

Övergångsreglerna i Bilaga B utesluter inte att FC-regeln är fortsatt tillämplig på J.L. till följd av att han tillhör de namngivna piloterna för vilka bestämmelserna från PPA07 i Bilaga D ska fortsätta att tillämpas. Bilaga B innehåller de allmänna övergångsbestämmelser som gäller för merparten av pilotkollektivet, vilka inte omfattas av Bilaga D. I Bilaga D finns dock särskilda övergångsbestämmelser som gäller för vissa namngivna piloter, däribland J.L.

J.L:s ålderspension ska beräknas enligt FC-regeln

FC-regeln förhandlades fram vid avtalsförhandlingarna 2006 för att kompensera ett antal piloter som kommit till SAS från flygbolaget Linjeflyg när SAS och Linjeflyg slogs samman. Piloterna från Linjeflyg förlorade vid sammanslagningen fem år i senioritet och riskerade därför att inte hinna bli befordrade till befälhavare innan pension och därigenom bl.a. få en sämre ålderspension.

FC-regeln innebär att en pilot som inte befordrats till befälhavare, likväl ska tillförsäkras ålderspension som om han eller hon utnämnts till befälhavare

senast vid 55 års ålder, under vissa i kollektivavtalet angivna förutsättningar. Som framgår av anmärkning 1 till bestämmelsen innebär FC-regeln att den pensionsmedförande lönen ska beräknas som om piloten haft befälhavarlön i MAIN-segmentet oavsett vilken faktisk placering piloten haft. Anmärkningen lades till bestämmelsen bl.a. för att förtydliga att det var piloter som inte hann bli befälhavare i MAIN-segmentet som avsågs med bestämmelsen.

Inom SAS finns två produktionssegment: MAIN- och RC-segmentet, med bl.a. olika flygplanstyper. Piloter i MAIN-segmentet har högre tarifflöner än piloter i RC-segmentet. Om piloter som befordrats till befälhavare i RC-segmentet inte skulle kunna få sin pension beräknad enligt FC-regeln skulle konsekvensen bli att styrmän i MAIN- och RC-segmenten fick en högre pension än befälhavare i RC-segmentet. Ett sådant utfall av FC-regeln kan inte ha varit parternas avsikt. Villkoret i FC-regeln om att piloten inte ska ha befordrats till befälhavare ska mot denna bakgrund och med beaktande av anmärkning 1 till bestämmelsen förstås som att piloten inte ska ha befordrats till befälhavare i MAIN-segmentet.

J.L. gick i ålderspension den 1 april 2015. Han var dessförinnan deltidspensionär. Det är riktigt att han blev befordrad till befälhavare i RC-segmentet i oktober 2011 och att han tjänstgjorde i den befattningen fram till dess att han pensionerades. När han gick i pension den 1 april 2015 hade han dock inte blivit befordrad till befälhavare i MAIN-segmentet, vilket, som sagt, är det krav som FC-regeln föreskriver. SAS skulle följaktligen ha tillämpat FC-regeln vid beräkningen av hans ålderspension.

Ekonomisk ersättning till J.L.

SAS har inte tillämpat FC-regeln på J.L. Hans pensionsmedförande lön har alltså inte beräknats som om han hade befordrats till befälhavare i MAIN-segmentet vid 55 års ålder. I stället har SAS som pensionsmedförande lön utgått från den lön som betalades till J.L. Som en följd härav har den ålderspension som betalas till J.L. blivit lägre än den ska vara. Den ekonomiska ersättningen avser mellanskillnaden per månad mellan den ålderspension som betalats och den som skulle ha betalats med tillämpningen av FC-regeln. Yrkandet avser tiden från att J.L. gick i ålderspension till dagen för huvudförhandlingen.

SAS

Sammanfattning av grunderna

FC-regeln återfanns i det mellan parterna tidigare gällande avtalet PPA07. I Bilaga B finns övergångsregler som anger i vilka situationer förmåner enligt det tidigare avtalet fortsatt ska gälla för en pilot. De materiella förmånerna finns uppräknade i Bilaga D, däribland FC-regeln.

Eftersom J.L. då PPA13 trädde i kraft var berättigad till delpension ska PPA07 enligt punkten A. c. i Bilaga B fortsätta att tillämpas på honom såvitt avser hans delpension. I övrigt omfattas J.L. av PPA13.

Övergångsbestämmelserna i Bilaga B är en uttömmande reglering av när förmåner i det tidigare avtalet PPA07 ska tillämpas. Det följer varken av övergångsbestämmelserna i Bilaga B, tilläggsprotokollet eller annan avtalsdokumentation att J.L. omfattas av FC-regeln.

Det fanns ingen gemensam partsavsikt om att piloter som, i likhet med J.L., var berättigade till delpension då PPA13 trädde i kraft skulle fortsätta att omfattas av PPA07 i någon större omfattning än vad som följer av övergångsbestämmelserna i Bilaga B.

Oavsett om FC-regeln har upphört att vara tillämplig för J.L. i samband med ikraftträdandet av PPA13, uppfyller han likväl inte de kriterier som uppställs i regeln, eftersom han hade blivit utsedd till befälhavare vid tidpunkten för sin ålderspension.

J.L:s ålderspension ska således inte bestämmas med tillämpning av FC-regeln och SAS har betalat korrekt ålderspension till honom.

Allmänt om PPA13 och PPA07

Den nu gällande pensionsordningen för svenskanställda piloter – PPA13 – trädde i kraft den 1 maj 2013. Innan dess gällde pensionsordningen PPA07.

Enligt PPA07 var svenskanställda piloter berättigade till förmånsbestämd pension som väsentligen motsvarade ITP2. Något förenklat kan den förmånsbestämda pensionsordningen enligt PPA07 sammanfattas enligt följande. Under förutsättning att en pilot haft minst 360 månader pensionsgrundande tjänstetid har piloten rätt till full ålderspensionsförmån från det att piloten uppnår den avtalade pensionsåldern om 60 år. Vid rätt till full ålderspensionsförmån utgår ålderspension livsvarigt med 65 procent av den pensionsmedförande lön som är aktuell vid pensioneringen upp till en årlig lönenivå motsvarande 20 basbelopp. För årlig pensionsmedförande lön överstigande denna nivå utgår ålderspensionsförmån med 32,5 procent av den pensionsmedförande lönen. För tid efter det att piloten har fyllt 65 år sänks ålderspensionsförmånen inom det lägsta intervallet av den årliga pensionsmedförande lönen upp till 7,5 basbelopp till 12 procent av den delen av den pensionsmedförande lönen. Den pensionsmedförande lönen enligt PPA07 utgörs av pilotens kollektivavtalade lön, med vissa s.k. kapningsregler avseende löneförhöjningar under de sista fem åren innan den ordinarie pensionsåldern.

FC-regeln återfinns numera i Bilaga D punkt 3:4. FC-regeln var inte en oanstbar pensionsförmån som löpande tjänades in. En förutsättning för til-

lämpning av FC-regeln var att piloten vid 60 års ålder uppfyllde de förutsättningar om tjänstgöringstid och befattning som anges i regeln. Pensionsförmånen enligt FC-regeln utbetalas direkt från SAS och är inte en pensionsförmån som säkerställts genom pensionsförsäkring.

Tillämpning av FC-regeln innebär enbart att den pensionsmedförande lönen påverkar förmånsnivån avseende ordinarie ålderspension som utgår från det att piloten har fyllt 60 år.

Den 19 november 2012 träffade SAS och SPF en överenskommelse om en ny kollektivavtalad pensionsordning för svenskavlönade piloter, PPA13, som i sin helhet ersatte PPA07. PPA13 trädde i kraft från och med den 1 maj 2013. Överenskommelsen i november 2012 var endast en ramöverenskommelse och det krävdes därför även ett omfattande förhandlingsarbete under våren 2013 för att parterna skulle kunna enas om detaljerna i den nya pensionsordningen, bl.a. vad gäller vilka övergångsregler som skulle gälla. Först i juli 2013 kom parterna överens om PPA13 i dess nuvarande redigerade form.

Enligt PPA13 är ålderspensionen premiebestämd, dvs. SAS har åtagit sig att betala en bestämd ålderspensionspremie för sina anställda piloter. Premierna betalas till en pensionsförsäkring som tecknas hos den försäkringsgivare som en partssammansatt pensionsnämnd har beslutat om. Den enskilde piloten har möjlighet att välja placering av betalda premier bland de valbara alternativ som parterna till kollektivavtalet har bestämt.

FC-regeln är inte tillämplig på J.L.

PPA13 innebar att den tidigare gällande pensionsordningen PPA07 skulle upphöra att gälla. För att klargöra tillämpningen av särskilda gränsdragningsfrågor, enades parterna om övergångsbestämmelser avseende tillämpning av vissa specifikt angivna bestämmelser i PPA07. Övergångsbestämmelser finns i Bilaga B. Att den tidigare pensionsordningen PPA07 i sin helhet har upphört att gälla och ersatts av den nya pensionsordningen PPA13 framgår även av ingressen till PPA13.

Enligt punkt A i Bilaga B har SAS och SPF kommit överens om att vissa specifikt angivna pensionsregler enligt PPA07 fortsatt ska gälla för piloter som faller in under någon av punkterna A. a–e. Av punkten A. a. följer att en rätt till ålderspension enligt PPA07 förutsätter att piloten den 1 maj 2013 tjänat in full ålderspension vid avtalad pensionsålder (60 år). Punkt B anger att för piloter som vid ikraftträdandet av PPA13 ännu inte har intjänat full ålderspension enligt PPA07 kommer fribrev utfärdas avseende den dittills intjänade pensionsrätten enligt PPA07.

För piloter, som i likhet med J.L. per den 1 maj 2013 var berättigade till delpension enligt PPA07 (och som enligt Bilaga B punkt A.c. ansökt om delpension senast per den 18 november 2012 och påbörjat sin delpension under november 2012), tillämpas PPA07 såvitt gäller delpension, men inte i andra avseenden. Att övriga förmåner enligt PPA07 inte längre är

tillämpliga framgår av punkt A. c. Piloter som hör till den kategori som omfattas av den specifika övergångsbestämmelsen om delpension enligt PPA07 kan således inte med stöd av övergångsbestämmelserna eller annan avtalsdokumentation hävda att andra bestämmelser enligt PPA07 än avseende delpension fortsatt är tillämpliga för dem. Till exempel omfattas piloter i den grupp som J.L. tillhör inte längre av villkor för förtidspension, loss of licence-ersättning eller CT-pension enligt PPA07 (såvida de inte även uppfyller kriterierna enligt övergångsbestämmelserna i Bilaga B för dessa respektive förmåner enligt punkterna A. b, A. d. eller A. e).

När det gäller förhållandet mellan Bilaga B och Bilaga D menar SAS att Bilaga B anger ramen för vilka piloter som fortfarande omfattas av PPA07 medan Bilaga D anger vilka materiella bestämmelser som gäller för de piloter som enligt Bilaga B omfattas av delar av det tidigare pensionssystemet. Det finns inte olika kategorier av piloter som omfattas av olika övergångsbestämmelser.

SAS och SPF har inte genom tilläggsprotokollet mellan SPF och SAS den 3 juli 2013 avtalat om att J.L. ska omfattas av FC-regeln eller någon annan förmån enligt PPA07.

De av SPF ingivna namnlistorna över piloter har skapats för att få kontroll över vilka piloter som enligt övergångsbestämmelserna i Bilaga B fortsatt omfattas av respektive specifika regler i PPA07. Således omfattas piloterna angivna på listan avseende delpension, däribland J.L., fortsatt av delpension enligt PPA07, men inte av PPA07 i sin helhet efter den 1 maj 2013. SAS har inte avtalat med SPF om upprättande av listor över piloter som inte omfattas av övergångsbestämmelserna i Bilaga B.

Eftersom J.L. inte hade tjänat in full ålderspension enligt PPA07 när PPA13 trädde i kraft följer av övergångsreglerna i Bilaga B att FC-regeln inte ska tillämpas på honom.

SAS har under kollektivavtalsförhandlingarna varit mycket tydligt med sin avsikt att bestämmelserna enligt PPA13 som huvudprincip helt ska ersätta PPA07. SPF har inte under förhandlingarna framfört någon avvikande uppfattning i detta avseende. SPF har inte heller under kollektivavtalsförhandlingarna klargjort att organisationen varit av uppfattningen att FC-regeln fortsatt skulle vara tillämplig i vidare omfattning än vad som följer av övergångsbestämmelserna.

J.L:s ålderspension ska inte beräknas enligt FC-regeln

En tillämpning av FC-regeln förutsätter att en pilot vid uppnådd ålder för ordinarie ålderspension dels har en minsta anställningstid om 20 år, dels inte dessförinnan har befordrats till befälhavare. J.L. hade vid uppnådd ordinarie pensionsålder varit anställd som pilot i SAS, Linjeflyg och Swedair i minst 20 år. Han var dock vid denna tidpunkt redan utnämnd till befälhavare. J.L. befordrades till befälhavare den 1 oktober 2011, dvs. mer än tre år innan han uppnådde ålder för ordinarie ålderspension, och han fortsatte att tjänstgöra

som befälhavare under hela sin resterande anställning i SAS. Eftersom J.L. redan var utsedd till befälhavare vid den aktuella tidpunkten ska hans ålderspension inte beräknas enligt FC-regeln. Detta gäller alltså även om Arbetsdomstolen skulle finna att PPA13 i och för sig skulle innebära att FC-regeln är tillämplig på honom.

Det är riktigt att det inom SAS finns två olika produktionssegment: MAIN-segmentet och RC-segmentet. J.L. har befordrats till befälhavare inom RC-segmentet, som omfattar verksamhet med flygningar med mindre maskiner och kortare sträckor. De olika segmenten har, som SPF påpekat, olika löneskalor, men det är ingen skillnad i vilka befogenheter som en befälhavare i de olika segmenten har eller i de regler som gäller för befälhavaren. Det saknar för tillämpningen av FC-regeln betydelse inom vilket segment som en pilot befordrats till befälhavare. Det avgörande för om en pilot har befordrats till befälhavare är att han eller hon utnämns till och godkänns som befälhavare, att piloten får befälhavartillägg och tjänsteförmåner som befälhavare.

Det är riktigt att en konsekvens av FC-regeln kan bli att en styrman, vars pension ska beräknas enligt FC-regeln, får en högre pension än en pilot som utnämns till befälhavare inom RC-segmentet. Det betyder dock inte att bestämmelsen ska tolkas på något annat sätt än enligt dess ordalydelse. En pilot kan tacka nej till att bli befordrad till befälhavare och på så sätt undvika de eventuella negativa konsekvenserna för ålderspensionen som befordran medför. Eftersom J.L. befordrades till befälhavare innan ordinarie pensionsålder ska hans ålderspension således inte beräknas enligt FC-regeln.

Utredningen

Målet har avgjorts efter huvudförhandling. Vid denna har på SPF:s begäran förhör hållits med S.C. (f.d. sektionsstyrelseledamot) och R.G. (f.d. sektionsstyrelseordförande) samt på SAS:s begäran med B.I.F. (f.d. pensionsexpert vid SAS). Parterna har åberopat skriftlig bevisning.

Domskäl

Twisten

Parterna är oense om piloten J.L:s ålderspension ska beräknas enligt den s.k. FC-regeln som fanns i det mellan parterna tidigare gällande pensionsavtalet PPA07. Twisten gäller för det första om FC-regeln är tillämplig på honom efter att PPA13 trätt i kraft. Om Arbetsdomstolen skulle finna att så är fallet, är frågan om han uppfyller de förutsättningar som FC-regeln uppställer för att hans pension ska beräknas på det sätt som regeln anger.

Kollektivavtalsbakgrunden

Under hösten 2012 befann sig SAS i en svår ekonomisk situation. För att kunna trygga en fortsatt finansiering ansåg SAS att det var nödvändigt att omgående genomföra stora förändringar i syfte att åstadkomma besparingar och få kontroll över kostnadsutvecklingen. Ett område som berördes var piloternas pensioner. Under november 2012 förhandlade SAS och SPF om ett nytt kollektivavtal om pension och försäkringsvillkor. Parterna enades den 19 november 2012 om en överenskommelse som, enligt uppgift, sammanfattades i punktform på en eller ett par sidor och som närmast hade karaktär av en principöverenskommelse. Överenskommelsen innebar bl.a. att det tidigare förmånsbestämda pensionssystemet skulle ersättas med ett premiebaserat. Parterna fastställde också en kostnadsram för det nya kollektivavtalet som angavs till en viss procent av piloternas årliga lönesumma. Under våren 2013 hölls omfattande förhandlingar och samråd mellan SAS och företrädare för SPF i syfte att enas om överenskommelsens närmare innehåll i olika avseenden, bl.a. om vilka övergångsbestämmelser som skulle gälla. I början av juli 2013 träffade parterna en fullständig överenskommelse om det nya kollektivavtalet, PPA13, låt vara att viss redigering av avtalstexten fortfarande återstod.

Bilaga B

I inledningen till PPA13 anges att det nya pensionsavtalet fr.o.m. den 1 maj 2013 ska ersätta PPA07. I Bilaga B till PPA13 finns övergångsbestämmelser för piloter som anstälts före den 1 maj 2013. Bestämmelserna har i relevanta delar återgivits i inledningen till denna dom.

Av punkten A framgår att piloter som den 1 maj 2013 enligt PPA07 var berättigade till de i punkterna A. a-e. listade förmånerna fortfarande omfattas av PPA07, såvitt avser de förmåner som listas i punkterna A. a-e.

Punkten A. a. avser piloter som den 1 maj 2013 hade tjänat in full ålderspension enligt PPA07. För att ha tjänat in full ålderspension krävdes enligt PPA07 att piloten haft 360 månader pensionsgrundande tjänstetid. För piloter som anstälts före den 1 maj 2013 men som inte hade tjänat in full ålderspension skulle i stället fribrev utfärdas för den ålderspension som tjänats in enligt PPA07 (Bilaga B punkten B.).

De förmåner som nämns i punkterna A. b-e är förtidspension, delpension, Loss of Licence-ersättning och CT-pension. Av dessa är det bara punkten A. c. om delpension som är av intresse i målet. Enligt den punkten har en pilot rätt till delpension enligt PPA07 om piloten ansökt om delpension senast den 18 november 2012 och påbörjat delpensionen senast i november 2013. I bestämmelsen anges att "(a)lla övriga förmåner enligt PPA07 äger inte längre tillämpning".

Arbetsdomstolen gör beträffande avtalstexten följande bedömning.

Av övergångsbestämmelsernas lydelse framgår att reglerna om ålderspension i PPA07 ska tillämpas på piloter som före den 1 maj 2013 tjänat in full ålderspension. Parterna är ense om att J.L. inte hade gjort det.

Parterna är ense om att J.L. uppfyllde kraven för att omfattas av punkten A. c. om delpension. Av den bestämmelsens ordalydelse framgår emellertid klart att det förhållandet att en pilot enligt punkten A. c. har rätt till delpension enligt PPA07 inte innebär att piloten också har rätt till andra pensionsförmåner enligt PPA07, t.ex. ålderspension.

Sammantaget ger ordalydelsen av övergångsbestämmelserna i Bilaga B ett starkt och entydigt stöd för att de piloter som var berättigade till delpension enligt PPA07 när PPA13 trädde i kraft inte därigenom skulle fortsätta att omfattas av några andra regler i PPA07 än de som avsåg deras delpension.

SPF har gjort gällande att parterna vid avtalsslutet var ense om att de piloter som, i likhet J.L., var berättigade till delpension enligt PPA07 skulle omfattas av samtliga regler från PPA07 i Bilaga D, däribland FC-regeln. Detta har SAS bestritt.

Som framgått förhandlades PPA13 fram mellan parterna under våren 2013 och den fullständiga avtalstexten antogs i början av juli samma år. Av utredningen framgår att frågor om det nya pensionsavtalet under våren 2013 delvis behandlades i en partsgemensam pensionsnämnd. Pensionsnämnden var, såvitt framkommit, ett partssammansatt organ för bl.a. samråd i pensionsfrågor. Några direkta avtalsförhandlingar synes däremot inte ha förts i nämnden.

Under behandlingen av PPA13 våren 2013 arbetade pensionsnämnden med ett dokument benämnt *Öppna frågor* där det löpande beskrevs vilka frågor som behandlades i nämnden. I en version av dokumentet, som åberopats i målet och som är daterat den 6 mars 2013, besvaras frågan om delpensionärer omfattas av FC-regeln med ”*Ja eftersom man tillhör PPA07*”.

S.C., R.G. och B.I.F. medverkade vid förhandlingarna under våren 2013 och var även ledamöter i pensionsnämnden. S.C. och R.G., som företrädde SPF, har berättat att parterna vid förhandlingarna under våren var överens om att vissa piloter, bl.a. de som var berättigade till delpension enligt PPA07, även

efter införandet av PPA13 skulle omfattas av villkoren från PPA07 i Bilaga D samt att de därav drog slutsatsen att även FC-regeln fortsatt skulle gälla för dem. B.I.F., som företrädde SAS, har berättat att pensionsnämnden gemensamt föreslog att FC-regeln fortsatt skulle gälla för piloter som var berättigade till delpension i samband med att dokumentet *Öppna frågor* upprättades i mars 2013, men att de förhandlingsansvariga på SAS därefter motsatte sig förslaget. B.I.F. har vidare berättat att hon med anledning av detta, senast i samband med att texten till övergångsbestämmelserna i Bilaga B färdigställdes, tydligt klargjorde för SPF:s företrädare att SAS inte ansåg att delpensionärerna skulle omfattas av FC-regeln.

Arbetsdomstolen gör beträffande den gemensamma partsuppfattningen följande bedömning.

Dokumentet Öppna frågor från början av mars 2013 ger klart stöd för att pensionsnämnden vid den tidpunkten var enig om att piloter som var berättigade till delpension enligt PPA07 när PPA13 trädde i kraft skulle fortsätta att omfattas av PPA07 i dess helhet. Utredningen visar att övergångsbestämmelserna i Bilaga B tillkom efter att dokumentet Öppna frågor upprättades i mars 2013. I övergångsbestämmelserna anges beträffande delpension uttryckligen att "(a)lla övriga förmåner enligt PPA07 äger inte längre tillämpning". Mot bakgrund härav framstår uppgifterna i dokumentet om att delpensionärerna skulle omfattas av FC-regeln, enligt Arbetsdomstolens mening, närmast som ett förslag vilket inte accepterades av SAS. B.I.F:s uppgift om att hon, senast i samband med att texten till övergångsbestämmelserna skrevs, tydligt klargjort för SPF att SAS:s förhandlingsansvariga hade en annan uppfattning än pensionsnämnden stödjer också en sådan tolkning. Varken S.C. eller R.G. har lämnat några närmare uppgifter om när eller på vilket sätt den påstådda enigheten om ett annat avtalsinnehåll skulle ha kommit till uttryck. Mot bakgrund härav är det enligt Arbetsdomstolens mening inte visat att det funnits någon annan gemensam partsavsikt än den som framgår av avtalstexten.

Bilaga D, tilläggsprotokollet och namnlistorna

Bilaga D till PPA13 innehåller materiella bestämmelser från PPA07, däribland den aktuella FC-regeln. Av rubriken till Bilaga D framgår att bilagan innehåller *villkor för namngivna piloter i enlighet med tilläggsprotokoll mellan SPF och SAS 2013-07-03* och i den inledande meningen i bilagens avsnitt *13.C.2 Pension*, anges att, detta pensionsavtal, PPA07, gäller för namngivna svenska piloter som avlönas enligt svensk löneskala i enlighet med tilläggsprotokoll mellan SPF och SAS 2013-07-03.

Tilläggsprotokollet från den 3 juli 2013, som getts in i målet av SPF, innehåller inte några namngivna piloter. SPF har emellertid åberopat ett antal listor med namn på piloter och anfört följande. Listorna över piloter är bilagor till tilläggsprotokollet från den 3 juli 2013. Eftersom Bilaga D hänvisar

till i tilläggsprotokollet "namngivna piloter" ska villkoren i Bilaga D (bl.a. FC-regeln) tillämpas på piloterna vars namn upptagits i dessa listor. Enligt SPF:s uppfattning är detta en särskild övergångsregel för de namngivna piloterna som skiljer sig från de allmänna övergångsreglerna i Bilaga B. J.L:s namn finns upptaget på en av listorna med rubriken; *Försäkrade PPA07 per 1 maj 2013 – Delpension*. Detta innebär att han omfattas av alla regler i Bilaga D, däribland av FC-regeln.

SAS har bestritt att Bilaga D och namnlistorna har den betydelse som SPF har gjort gällande.

Av utredningen framgår att namnlistorna upprättades i samråd mellan parterna och färdigställdes under hösten 2013, dvs. efter att parterna hade överenskommit om den fullständiga texten till PPA13 inklusive Bilaga B och Bilaga D.

I målet har förhör hållits med S.C., R.G. och B.I.F., vilka på ömse sidor deltog vid förhandlingar och samråd under våren 2013. Ingen av dem har uppgett att det finns särskilda övergångsbestämmelser i PPA13 för vissa namngivna piloter som skiljer sig från dem i Bilaga B. SPF:s dåvarande sektionsordförande R.G. och SAS:s f.d. pensionsexpert B.I.F. har tvärtom båda tydligt förklarat att det är övergångsreglerna i Bilaga B som avgör i vilken utsträckning PPA07 fortsatt är tillämplig på en pilot efter att PPA13 trätt i kraft. R.G. och B.I.F., som också deltog i den partsgemensamma arbetsgrupp som tog fram de aktuella listorna, har berättat att gruppen sammanställde dessa listor genom att tillämpa övergångsreglerna i Bilaga B, att de upprättade en lista för varje grupp av piloter som enligt deras uppfattning omfattades av respektive övergångsregel i Bilaga B A. a-e samt att en lista sammanställdes för den grupp piloter som de bedömde inte omfattades av någon av dessa bestämmelser. Enligt R.G. rörde det sig om ett rent administrativt arbete som syftade till att SAS och SPF skulle få översikt över vilka piloter som, enligt övergångsbestämmelserna, tillhörde PPA07 respektive PPA13.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning.

Enligt Arbetsdomstolens mening ger hänvisningarna till namngivna piloter i rubrikerna till Bilaga D och avsnittet *13.C.2 Pension* lästa för sig visserligen visst stöd för SPF:s uppfattning att den namngivna pilotgruppen omfattas av samtliga materiella regler från PPA07 i Bilaga D. Mot detta ska ställas att tilläggsprotokollet från den 3 juli 2013, som rubrikerna hänvisar till, inte innehåller eller hänvisar till några namngivna piloter och att namnlistorna har upprättats flera månader efter att tilläggsprotokollet upprättades. R.G. och B.I.F. har båda berättat att namnlistorna upprättades av en arbetsgrupp med tillämpning av just övergångsreglerna i Bilaga B.

Sammantaget ger utredningen inte stöd för annat än att parterna i juli 2013 var ense dels om att övergångsreglerna i Bilaga B var avgörande för i vilken utsträckning PPA07 fortsatt skulle tillämpas, dels om att parterna gemensamt skulle gå igenom alla piloter och göra listor över vilka som omfattas av de olika övergångsbestämmelserna i Bilaga B.

Med denna utgångspunkt kan den lista som J.L. är upptagen på, vilken har rubriken "Försäkrade PPA07 per 1 maj 2013 – Delpension", inte förstås på något annat sätt än som en lista över de piloter som enligt arbetsgruppens uppfattning omfattades av övergångsbestämmelsen i punkten A. c. i Bilaga B.

Sammantaget finns det enligt Arbetsdomstolens mening därför inte skäl att tolka de aktuella hänvisningarna i Bilaga D (tillsammans med de nämnda listorna) som särskilda övergångsbestämmelser för de namngivna piloterna som avviker från övergångsbestämmelserna i Bilaga B. Att J.L:s namn finns på en av de aktuella listorna talar därför inte för att PPA07 ska vara tillämplig på honom i någon vidare omfattning än vad som följer av övergångsbestämmelsen i punkten A. c. i Bilaga B.

Sammanfattande bedömning

Ordalydelsen av övergångsbestämmelserna i Bilaga B talar starkt och entydigt för att piloter som, i likhet med J.L., var berättigade till delpension enligt PPA07 då PPA13 trädde i kraft inte omfattas av några andra regler i PPA07 än sådana som avser deras delpension. Bilaga D och övrig avtalsdokumentation motsäger inte denna slutsats. Det är inte visat att parterna gemensamt skulle ha avsett något annat än det som framgår av avtalstexten. Inte heller i övrigt har det framkommit något som ger skäl att frångå avtalets lydelse. Arbetsdomstolen finner därför att PPA13 inte innebär att FC-regeln är tillämplig på J.L. SPF:s talan ska redan därför avslås.

Rättegångskostnader

Med denna utgång ska SPF ersätta SAS för rättegångskostnader. SAS har yrkat ersättning för rättegångskostnader med 462 000 kr för ombudsarvode. SPF har överlämnat till Arbetsdomstolen att bedöma skäligheten i det yrkade beloppet. Arbetsdomstolen finner, med beaktande av målets omfattning och art, att ett ombudsarvode om 350 000 kr är skäligt.

Domslut

1. Arbetsdomstolen avslår Svensk Pilotförenings talan.
2. Svensk Pilotförening ska ersätta Scandinavian Airlines System Denmark-Norway-Sweden för rättegångskostnader med 350 000 kr för ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Jonas Malmberg, Peter Syrén, Kerstin G Andersson, Åsa Kjellberg Kahn, Katarina Novák, Carl Gustaf Hjort och Lena Maier Söderberg. Enhälligt.

Rättssekreterare: Peter Edin